

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 sierpnia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przyznał E. P. emeryturę od 27 lipca 2022 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. W treści decyzji wskazano, że do obliczenia emerytury przyjęto:

- kwotę składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 66 003,84 zł,
- kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 413 209,19 zł ,
- średnie dalsze trwanie życia tj.238,90 miesięcy.

Wyliczona emerytura wyniosła 2 005,91 zł $[(66\ 003,84 + 413\ 209,19) / 238,90]$.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że od 1 września 2022 r. emerytura z FUS oraz okresowa emerytura kapitałowa wyniosła 2 128,37 zł., a do pracy w warunkach szczególnych nie uwzględniono okresów:

- od 24 listopada 1980 r. do 26 kwietnia 1989 r.,
- od 2 stycznia 1995 r. do 31 października 1997 r.,
- od 4 maja 1993 r. do 1 stycznia 1995 r.,
- od 1 listopada 1997 r. do 30 listopada 2001 r.,

ponieważ w przedstawionych świadectwach pracy z 30 listopada 2001 r. oraz 9 października 2006 r. nie przywołano rozporządzenia Rady Ministrów ze wskazaniem wykazu, działu oraz punktu.

/decyzja k.14 - 16 plik I akt ZUS/

W dniu 16 sierpnia 2022 r. E. P. złożyła odwołanie od powyższej decyzji , wnosząc o zaliczenie spornych okresów jako pracy w warunkach szczególnych. /odwołanie k.3 – 4/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie. /odpowiedź na odwołanie k.8 - 8 odwrót/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni E. P. urodziła się (...) /okoliczność bezsporna/

W okresie od 24 listopada 1980 r. do 31 grudnia 1998 r. oraz od 1 stycznia 1999 r. do 30 listopada 2001 r. wnioskodawczyni była pracownikiem (...) S.A. w P. (od 1 stycznia 1999 r. zakłady zmieniły nazwę na „Fabryka (...) spółka z o.o. w P.).

W okresie tego zatrudnienia odwołująca wykonywała w pełnym wymiarze czasu pracy zajmując następujące stanowiska:

- od 24 listopada 1980 r. – pomocy przędzarza.
- od 4 maja 1993 r. – konserwatora maszyn.
- od 2 stycznia 1995 r. – wałkarza.
- od listopada 1997 r. - konserwatora maszyn.

W okresie 27 kwietnia 1989 r. do 3 maja 1993 r. korzystała z urlopu wychowawczego.

/świadczenie pracy k.10 plik I akt ZUS , dokumentacja osobowa wnioskodawczynie k.22/

Wszystkie wykonywane przez skarżącą obowiązki pracownicze wykonywała na oddziale przędzalni opisanego zakładu pracy. Jako pomoc przędzacza zajmowała się przygotowywaniem maszyn dla przątek – wymieniała cewki w maszynach przędzalniczych. Na hali produkcyjnej znajdowało się 30 maszyn, a wnioskodawczynie była odpowiedzialna za 15 maszyn. Jako wałkarz zajmowała się czyszczeniem wałków z otuliny (gumy) – m.in. umieszczała wałek w acetonie. Jako konserwator maszyn E. P. czyściła maszyny przy których pracowały prządki – m.in. oczyszczała wszystkie elementy maszyny z kurzu – wyczyszczenie jednej maszyny zajmowało jedną zmianę. /przesłuchanie wnioskodawczynie e-protokół rozprawy – zapis: 00:13:26 – 00:15:00 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami – zapis: 00:01:16 – 00:13:12, płyta CD k.32/

W dniu 4 lipca 2022 r. wnioskodawczynie złożyła wniosek o emeryturę, po którego rozpatrzeniu Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżoną decyzję. /wniosek k.1 - 4 , decyzja k.14 - 16 plik I akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy w tym w aktach ZUS, w szczególności na podstawie dokumentacji osobowej zatrudnienia wnioskodawczynie oraz jej przesłuchania jako strony. Zgromadzone dowody nie budzą żadnych wątpliwości co do ich wiarygodności, uzupełniają się wzajemnie i stanowią tym samym wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie czy E. P. przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Stosownie do art. 2 pkt 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2023 r. poz.164) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,

2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołująca nie nabyła prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2022 r. , poz. 504), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni domagała się ustalenia, że pracę w warunkach szczególnych wykonywała w okresach od 24 listopada 1980 r. do 26 kwietnia 1989 r. , od 2 stycznia 1995 r. do 31 października 1997 r. , od 4 maja 1993 r. do 1 stycznia 1995 r. , od 1 listopada 1997 r. do 30 listopada 2001 r.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 237, poz.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia. W myśl §21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85 wyjaśnił, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Pogląd ten został rozwinięty w znowelizowanym art.473 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. W postępowaniu przed tymi sądami okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udawadniane wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (por. wyr. SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239).

Mając powyższe na uwadze podnoszony przez organ rentowy zarzut braku wykazania przez wnioskodawcę wykonywania pracy w warunkach szkodliwych wobec nieprzedstawienia stosownego świadectwa nie mógł odnieść skutku.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie czy praca wykonywana przez wnioskodawczynię w spornym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach, wszelkimi środkami dowodowymi, tj. na podstawie zeznań oraz dowodów z dokumentów przedłożonych w toku postępowania dowodowego. Z tych też przyczyn sąd dopuścił dowód z zeznań wnioskodawczyni oraz załączonych akt osobowych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku wskazuje, że wymienione w Dziale VII „W przemyśle lekkim” poz. 1 prace „Obróbka surowców włókienniczych i ich przedzień oraz wymienione w dziale XIV poz. 25 prace polegające na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie stanowią prace w szczególnych warunkach.

Przyczyną nieuwzględnienia przez organ rentowy spornego okresu była okoliczność, że w przedstawionych świadectwach pracy z 30 listopada 2001 r. oraz 9 października 2006 r. nie przywołano rozporządzenia Rady Ministrów ze wskazaniem wykazu, działu oraz punktu.

Podkreślić jednak należy, że istotnym jest, jakie prace faktycznie w toku swojego zatrudnienia wykonywała skarżąca oraz czy prace te są wymienione w cytowanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku, gdyż właśnie to rozporządzenie jest aktem prawnym, w oparciu o który należy orzekać, czy dana praca była pracą w warunkach szczególnych. Sama natomiast nazwa stanowiska nie może dyskwalifikować faktycznie wykonywanych prac w spornym okresie zatrudnienia. O uznaniu wykonywanej pracy, jako pracy w warunkach szczególnych, nie decyduje

literalne brzmienie nazwy stanowiska wskazanego w świadectwie pracy, lecz charakter pracy faktycznie wykonywanej, która odpowiada stanowisku pracy wymienionemu w przedmiotowym wykazie.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że w spornym okresie wnioskodawczyni zajmowała się czynnościami służącymi utrzymaniu maszyn włókienniczych w należytym stanie, co niewątpliwie przekładało się na proces produkcji materiałów włókienniczych. E. P. zajmowała się przygotowaniem maszyn dla przadek – wymieniała cewki w maszynach przędzalniczych, jako wałkarz zajmowała się czyszczeniem wałków z otuliny (gumy) – m.in. umieszczała wałek w acetonie, a jako konserwator maszyn czyściła maszyny przy których pracowały prządki – m.in. oczyszczała wszystkie elementy maszyn z kurzu. Powierzone obowiązki wykonywała w pełnym wymiarze czasu pracy.

Nie ulega również wątpliwości, że załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. (Dz.Urz.MG Nr 4, poz. 7) w Wykazie A Dział VII w przemyśle lekkim poz. 1 obróbka surowców włókienniczych i ich przędzenie w pkt 10 wymienia stanowisko pomocnika w oddziale produkcyjnym, w pkt 12 wymienia stanowisko konserwatora maszyn i urządzeń, a w pkt 37 wymienia stanowisko wałkarza.

W związku z powyższym, stwierdzić należy, że wnioskodawczyni wykazała, iż stale, a więc w sposób ciągły w ramach obowiązującego ją pełnego wymiaru czasu pracy świadczyła pracę w okresie nieuznanym przez organ rentowy tj. od 24 listopada 1980 r. do 26 kwietnia 1989 r., od 2 stycznia 1995 r. do 31 października 1997 r., od 4 maja 1993 r. do 1 stycznia 1995 r., od 1 listopada 1997 r. do 30 listopada 2001 r., co daje staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze wynoszącym ponad 15 lat.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał E. P. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

S.B.